

a MEMORANDUM PERSEFAHAMAN DAN MEMORANDUM PERJANJIAN SEBAGAI INSTRUMEN UNDANG-UNDANG UNTUK KERJASAMA UNIVERSITI DARI PERSPEKTIF AKTA UNIVERSITI DAN KOLEJ UNIVERSITI 1971

Oleh

b Adibah Awang dan Nor Saadah Abdul Rahman
Universiti Teknologi Malaysia

ADIBAH W. AWANG
Law Lecturer
M. C. Law (ILU.)
Advanced D.I.L. (ITM)

Pengenalan

- c** Sebelum sesuatu perjanjian atau kontrak ditandatangani, pihak-pihak yang terlibat biasanya akan membuat tawar-menawar dan berunding berkenaan beberapa perkara penting seperti tarikh pelaksanaan kontrak, syarat-syarat yang bakal mengikat pihak-pihak tersebut serta balasan. Peringkat ini dipanggil sebagai 'pre-contractual stage' yang pihak-pihak
- d** masih lagi mencari satu titik pertemuan dan representasi ini selalunya dibuat secara lisan. Ada kalanya pihak-pihak ini lebih suka jika representasi yang telah dibuat direkodkan secara bertulis dan dokumen ini dipanggil sebagai surat hasrat (letter of intent) atau memorandum persefahaman (memorandum of understanding atau lebih dikenali sebagai MoU).
- e** MoU dan surat hasrat merupakan satu kenyataan awal oleh kedua-dua pihak untuk membuat perjanjian rasmi (yang sah dan mengikat) di suatu masa yang akan datang. MoU hanyalah satu 'agreement to agree' dan bukan suatu perjanjian yang mengikat kedua-dua pihak, berbeza halnya dengan suatu kontrak yang sah seperti memorandum perjanjian (memorandum of agreement atau lebih dikenali sebagai MoA).
- f** Sesuatu kontrak itu sah dan boleh dikuatkuasakan apabila kesemua elemen kontrak dipenuhi iaitu wujudnya perjanjian, balasan, niat untuk mewujudkan perhubungan undang-undang, keupayaan berkontrak dan ketentuan. Ini bermakna sesuatu kontrak tidak boleh dikuatkuasakan jika pihak-pihak terlibat tidak berhasrat untuk membuat perjanjian yang mempunyai kesan di bawah undang-undang seperti MoU dan
- g** surat hasrat.
- Penggunaan surat hasrat dan MoU dalam dunia perniagaan semakin meluas, kerana ia mempunyai faedah yang besar MoU memberi masa kepada kedua-dua belah pihak untuk melakukan kerja-kerja persediaan yang perlu, misalnya menderaf dokumen kontrak yang lebih sempurna dan terperinci atau menyediakan infrastruktur untuk projek berkenaan
- h** ataupun mencari kemudahan kewangan dan dalam masa yang sama memberi peluang kepada pihak-pihak terlibat berfikir semula tentang

projek yang mereka rancang dan membatalkannya, jika keadaan dan perkembangan terbaru memaksa tindakan sedemikian diambil.² Biasanya setelah surat hasrat dan MoU ini ditandatangani tindakan susulan akan dijalankan iaitu menandatangani memorandum perjanjian atau MoA.

UTM dalam usahanya mencapai matlamat kecemerlangan serta unggulannya sebagai pusat pendidikan teknologi tinggi di rantau ini juga tidak ketinggalan dalam menggunakan MoU sebagai instrumen undang-undang bagi mendapatkan kerjasama dengan pihak luar, antaranya, termasuklah kerjasama untuk melaksanakan projek penyelidikan dan pembangunan bersama, pertukaran kakitangan serta mengadakan program-program khas untuk pembangunan akademik. Sebagai sebuah badan berkanun yang tidak bermotifkan keuntungan,³ segala tindakannya seperti mengadakan kerjasama dengan pihak luar hendaklah tidak bercanggah serta selaras dengan akta tubuhnya iaitu Akta Universiti dan Kolej Universiti 1971 (selepas ini disebut sebagai AUKU) serta perundangan-perundangan kecil yang digubal di bawahnya.⁴

Oleh itu kertas kerja yang bertajuk "Memorandum Persefahaman dan Memorandum Perjanjian sebagai instrumen undang-undang untuk kerjasama universiti dari perspektif AUKU" ini dibentangkan bagi mencapai tujuan-tujuan berikut:

1. memberikan pendedahan tentang peruntukan-peruntukan yang berkaitan dengan kontrak, keupayaan berkontrak dan bentuk-bentuk kontrak atau kerjasama yang boleh dimasuki oleh universiti di bawah AUKU dan perundangan-perundangan kecilnya.
2. menerangkan implikasi undang-undang jika tindakan universiti memasuki kontrak/kerjasama bercanggah dengan AUKU dan perundangan-perundangan kecilnya.
3. memberi cadangan tentang penggunaan AUKU serta perundangan-perundangan kecilnya sebagai mekanisme untuk memperbaiki sistem penyediaan dan pengurusan MoU/MoA yang sedia ada.

Kedudukan universiti dalam hierarki perundangan Malaysia

Perlembagaan Persekutuan adalah undang-undang yang tertinggi di negara ini.⁵ Perlembagaan negara memperuntukkan perkara-perkara seperti pertahanan, hal ehwal luar negara dan pendidikan terletak di bawah bidang kuasa kerajaan Persekutuan, manakala kerajaan Negeri diberi kuasa untuk menggubal undang-undang yang berkaitan dengan tanah, agama Islam dan undang-undang dan adat pribumi.⁶

Oleh sebab pendidikan di bawah bidang kuasa kerajaan Persekutuan,

- a maka Perlembagaan memberikan kuasa kepada Parlimen untuk menggubal undang-undang yang berkaitan dengannya.⁷ Akta Universiti dan Kolej Universiti 1971⁸ merupakan perundangan khusus yang digubal oleh Parlimen yang mengandungi peruntukan-peruntukan untuk penyenggaraan, penubuhan dan pentadbiran universiti-universiti di Malaysia. Dalam pada itu universiti juga tertakluk kepada undang-undang lain seperti Akta Pelajaran 1971 yang menguruskan hal ehwal pelajaran secara umum.

AUKU dan undang-undang kecilnya

- AUKU juga memberikan kuasa kepada universiti untuk menggubal per-
- c lembagaannya, statut, kaedah, akta dan peraturan universiti.⁹ Perlembagaan universiti hendaklah mengandungi semua peruntukan sebagaimana yang dinyatakan di Jadual yang terdapat dalam AUKU. Walau bagaimanapun, universiti boleh meminda atau membatalkan peruntukan-peruntukan dalam Jadual tersebut menurut kesesuaian dan keperluan-nya dan tarikh penguatkuasaannya ialah pada tarikh yang ditetapkan oleh Yang di-Pertuan Agong.¹⁰
 - d Perlembagaan UTM mula dikuatkuasakan pada 1 September 1976 menggantikan Perintah (Perbadanan) Institut Teknologi Kebangsaan 1972. Seksyen 25 Perlembagaan tersebut memberikan kuasa kepada universiti untuk membuat statut seperti statut berkenaan kuasa dan kewajiban pegawai-pegawai universiti, pihak berkuasa universiti seperti
 - e Majlis dan Senat, Lembaga Pengajian, Lembaga Hal Ehwal Pelajar dan acara bagi pihak universiti dalam menetapkan ijazah, diploma dan lain-lain kepujian universiti. Buat masa ini universiti mempunyai 13 buah statut dan statut-statut ini telah pun mendapat kelulusan Majlis.¹¹ Walau bagaimanapun statut-statut ini belum lagi mempunyai kuatkuasa undang-undang kerana belum diwartakan.¹²
 - f Perlembagaan UTM juga memberikan kuasa kepada universiti untuk membuat akta-aktanya sendiri yang meliputi perkara-perkara yang berkaitan dengan prinsip-prinsip pengurniaan ijazah, bilangan dan bidang peperiksaan, cara-cara perlantikan dan syarat perkhidmatan kakitangan, pengurusan dewan kuliah dan segala perkara dalam kuasa universiti yang tidak diperuntukkan oleh Perlembagaan.¹³ Universiti juga
 - g diberi kuasa untuk membuat peraturan-peraturan yang berkaitan dengan acara badan eksekutif universiti seperti Majlis dan Senat serta acara Fakulti, Pusat Pengajian dan juga berkenaan kursus pengajian dan sukatan pelajaran.¹⁴
 - h Berlainan dengan Perlembagaan universiti yang perlu mendapat persetujuan Yang di-Pertuan Agong¹⁵ terlebih dahulu untuk membuat sebarang pindaan, sama ada pindaan membatalkan peruntukan sedia ada dalam Perlembagaan universiti mahupun untuk mengadakan per-

untukan baru, sebelum ia mendapat kuatkuasa undang-undang, peruntukan-peruntukan statut, akta dan peraturan hanya perlu mendapat persetujuan Majlis universiti dan mempunyai kuatkuasa undang-undang apabila ia diwartakan menurut cara-cara yang ditetapkan oleh universiti. Oleh itu fungsi statut, akta dan peraturan universiti yang dibuat tanpa campur tangan pihak di luar universiti, ialah untuk melicinkan hal ehwal pentadbiran serta pengurusan dalaman serta harian universiti, manakala AUKU dan Perlembagaan universiti memberikan garis panduan secara kasar tentang pentadbiran dan pengurusan universiti supaya tidak bercanggah dengan dasar negara.

Jika berlakunya percanggahan di antara peruntukan dalam Perlembagaan dengan statut atau akta ataupun peraturan dengan peruntukan-peruntukan dalam undang-undang yang terletak di bawahnya mengikut hierarki perundangan, maka undang-undang yang berada di atasnya menurut susunan hierarki perundangan adalah terpakai.¹⁶

Universiti sebagai sebuah pertubuhan korporat (body corporate), mempunyai identiti kekal turun temurun yang menangani pendidikan awam di peringkat yang paling tinggi¹⁷ juga terlibat dalam menandatangani memorandum persefahaman (MoU) dan juga memorandum perjanjian (MoA) dengan pelbagai pihak dengan tujuan untuk meningkatkan kedudukannya ke tahap yang terunggul dalam bidang-bidang pengajaran, penyelidikan, perundingan, penerbitan dan perkhidmatannya kepada masyarakat.

Oleh yang demikian segala tindakannya termasuklah tindakan menandatangani MoU dan MoA tertakluk kepada akta tubuhnya iaitu Akta Universiti dan Kolej Universiti 1971 (AUKU), serta Perlembagaan, statut, kaedah, akta dan peraturannya. Sungguhpun demikian, tidak ada peruntukan khusus tentang bentuk-bentuk kerjasama/kontrak yang boleh dimasuki oleh universiti serta tiada peruntukan berkaitan tatacara menandatangani kerjasama/kontrak oleh universiti dalam AUKU mahupun peruntukan-perundangan kecilnya.

Peruntukan-peruntukan berkaitan dengan kontrak dalam AUKU dan undang-undang kecilnya

AUKU memberikan kuasa penuh kepada Universiti untuk membeli, memegang harta sama ada harta alih atau tidak alih dan menjalankan urusan niaga atas harta-harta ini dengan syarat tidak bercanggah dengan peruntukan Perlembagaan.¹⁸ Selain itu, seksyen 4 (1) (l) Perlembagaan Universiti memperuntukkan kuasa untuk membuat kontrak, melantik kakitangan dan menubuhkan amanah-amanah bagi maksud universiti. Statut I iaitu statut Majlis UTM memberikan kuasa kepada Majlis, antara lain, untuk memasuki, meminda, melaksanakan atau membatalkan kontrak bagi pihak universiti, melabur apa-apa wang kepunyaan

- a universiti dalam apa-apa stok, saham atau sekuriti, meminjam wang bagi pihak universiti serta mencagar semua atau sebahagian daripada harta universiti sebagaimana yang difikirkan wajar oleh Majlis.¹⁹ Dalam melaksanakan transaksi itu universiti secara tidak langsung terlibat dalam membuat kontrak dengan pelbagai pihak.

- b Dari segi tatacara bagi menandatangani kontrak, Perlembagaan Universiti menghendaki supaya semua kontrak-kontrak yang melibatkan perbelanjaan yang lebih daripada RM5000.00 hendaklah dibuat secara bertulis dan ditandatangani oleh seorang yang diberikan kuasa sama ada secara nyata atau tersirat bagi pihak universiti. Manakala bagi kontrak yang melibatkan perbelanjaan lebih daripada RM10 000.00 kecuali kontrak perjawatan, dan jika ia dibuat antara orang-orang persendirian yang undang-undang yang berkaitan menghendaki supaya ia dimeteraikan, maka kontrak itu hendaklah disempurnakan dengan mengecapkan mohon universiti kepada kontrak tersebut.²⁰

- c Mana-mana dokumen atau suratcara yang tidak dikehendaki untuk dimeteraikan bolehlah disempurnakan oleh universiti dengan cara ditandatangani oleh pegawainya yang diberikan kuasa secara am atau secara khusus oleh Majlis bagi pihaknya dan nama pegawai yang diberi kuasa ini hendaklah diwartakan.²¹ Selain daripada peruntukan-peruntukan yang dinyatakan di atas, tidak ada peruntukan lain yang berkaitan dengan kontrak dinyatakan dalam AUKU mahupun Perlembagaan UTM.

- d AUKU dan perundangan-perundangan kecilnya tidak pula meletakkan sebarang bentuk sekatan tentang jenis-jenis kontrak, ataupun memberikan apa-apa panduan tentang kontrak atau kerjasama yang boleh dimasuki oleh universiti. Bolehkah universiti memasuki kontrak atau memberikan faedah kontrak kepada sesiapa yang dia suka? Adakah kebebasan berkontrak sebagaimana yang dinikmati oleh individu-individu persendirian terpakai kepada universiti? Adakah kuasa berkontrak oleh universiti misalnya kontrak untuk membeli saham yang melibatkan risiko, tertakluk kepada sekatan-sekatan tertentu kerana ia melibatkan wang atau harta awam? Oleh sebab universiti merupakan sebuah pertubuhan korporat yang menjadi "instrumen" kerajaan dan mendapat bantuan kewangan sepenuhnya daripada kerajaan, maka dalam menandatangani kontrak, ia tidak boleh memasuki kontrak yang bercanggah dengan polisi atau muslihat awam. Menurut seksyen 24(e) Akta Kontrak 1950 (Akta 136), suatu kontrak itu menjadi tidak sah jika ia dianggap oleh mahkamah sebagai tidak bermoral atau bertentangan dengan muslihat awam. Berdasarkan buku Chitty ON CONTRACTS,²² yang menyatakan bahawa suatu kontrak dikira menyalahi muslihat awam jika maksud atau tujuannya menyalahi undang-undang. Ini terjadi apabila tujuan atau maksud kontrak itu:

- h

- (a) menyalahi *Common Law* atau statut; a
- (b) memudaratkan pentadbiran negara dalam hal ehwal dalam negeri atau luar negeri; b
- (c) mengganggu pentadbiran kehakiman; c
- (d) memudaratkan kehidupan kekeluargaan; atau d
- (e) bertentangan dengan kepentingan awam e

Oleh sebab universiti diperbadankan di bawah AUKU, secara amnya, kelayakannya untuk berkontrak adalah terhad kepada matlamat penubuhannya²³ dan peruntukan undang-undang yang terkandung dalam AUKU serta perundangan kecilnya.²⁴ Dengan itu, kontrak yang dibuat di luar bidang kuasanya boleh membawa kepada tindakan *ultra vires* dan menjadikannya tidak sah.²⁵ Sebagai contoh kepada tindakan *ultra vires* yang telah berjaya diambil terhadap universiti ialah dalam kes *Fadzil Mohd. Nor lwn. Universiti Teknologi Malaysia*,²⁶ mahkamah mengepikan keputusan yang dibuat oleh Majlis Universiti yang menamatkan perkhidmatan plaintif, iaitu seorang pensyarah di universiti tersebut, dan memutuskan bahawa penamatan itu sebagai tidak sah kerana ia tidak mempunyai kuasa untuk berbuat demikian di bawah AUKU. f

Keupayaan berkontrak: Struktur hierarki badan eksekutif Universiti

Undang-undang memperuntukkan bahawa Naib Canselor ialah pegawai utama kerja dan juga akademik bagi sesebuah universiti.²⁷ Antara tugas-tugas beliau ialah untuk memastikan bahawa segala peruntukan Akta, Perlembagaan, kaedah, statut dan peraturan dipatuhi dan beliau juga menjalankan pengawasan am ke atas semua peraturan tentang pengajaran, penyelidikan, kewangan, pentadbiran, kebajikan, tata tertib universiti serta kuasa-kuasa lain yang diberikan oleh undang-undang. g

Dalam menjalankan peranannya sebagai ketua pentadbir universiti, Naib Canselor biasanya bertindak sebagai wakil universiti dalam menandatangani sesuatu kontrak atau MoU. Walau bagaimanapun, undang-undang, tidak pula menghendaki supaya setiap MoU/MoA yang dimasuki oleh universiti ditandatangani oleh Naib Canselor. Undang-undang hanya memperuntukkan supaya kontrak yang dimasuki oleh universiti ditandatangani oleh seseorang bagi pihak universiti yang diberikan kuasa secara nyata ataupun tersirat untuk berbuat demikian dan nama-nama pegawai yang diberikan kuasa ini hendaklah diwartakan.²⁸ h

Menurut hierarki struktur pentadbiran universiti, Naib Canselor dibantu oleh sekurang-kurangnya seorang Timbalan Naib Canselor atau beberapa Naib Canselor (jumlah maksima tidak dinyatakan)²⁹ yang dilantik dari luar atau dalam universiti oleh Menteri Pendidikan selepas berunding dengan Naib Canselor. Had-had jawatan serta syarat-syarat

- a perkhidmatan mereka ditentukan oleh Menteri dengan dinasihati oleh Naib Canselor. Menurut konvensyen, Timbalan Naib Canselor (selepas ini disebut sebagai "TNC") biasanya terdiri daripada kakitangan akademik universiti itu sendiri. Di UTM, misalnya terdapat tiga TNC yang merupakan tenaga pengajar universiti yang mengawasi bahagian tertentu iaitu Akademik, Hal Ehwal Pelajar dan Pembangunan. Oleh itu, universiti
- b secara tersirat memberikan kuasa kepada pegawai-pegawai untuk memasuki kontrak yang berkaitan dengan bidang kuasa masing-masing, contohnya, sesuatu MoU yang melibatkan kerjasama akademik, maka pegawai yang biasanya akan bertanggungjawab menandatangani MoU ini ialah Timbalan Naib Canselor Akademik.

- Apabila dilihat hierarki pentadbiran universiti, undang-undang telah
- c pun memberikan kuasa-kuasa yang jelas dan berasingan kepada setiap pegawai-pegawai utama universiti. Selain daripada TNC, Naib Canselor juga dibantu oleh beberapa pegawai utamanya yang boleh dibahagikan kepada dua bahagian utama iaitu kerja dan akademik. Pegawai utama kerjanya terdiri dari Pendaftar yang bertindak sebagai ketua eksekutif perjawatan dan juga setiausaha korporat, Bendahari iaitu pengurus kewangan, Pustakawan mengetuai khidmat sumber akademik dan Pengarah Kerja sebagai pengurus pembangunan fizikal universiti. Pegawai utama akademik universiti pula terdiri daripada dekan-dekan Fakulti dan pengarah kampus cawangan.
- d Dalam konteks keupayaan berkontrak, persoalan yang timbul ialah bolehkah pegawai-pegawai ini menandatangani kontrak atau MoU bagi

- e pihak universiti? Menurut Perlembagaan universiti³⁰ kuasa dan kewajipan pegawai-pegawai ini adalah sebagaimana yang dinyatakan dalam statut. Oleh itu, kerana undang-undang menghendaki supaya pegawai yang menandatangani kontrak bagi pihak universiti mesti mempunyai kuasa yang diberikan (authorised person), maka statut-statut yang berkaitan hendaklah menyatakan bentuk kontrak yang boleh ditandatangani
- f oleh pegawai-pegawai ini selaras dengan bidang kuasa masing-masing misalnya dalam kontrak perjawatan, pihak yang mempunyai keupayaan berkontrak bagi pihak universiti adalah Pendaftar dan kuasa ini hendaklah dinyatakan dalam Statut Pendaftar.³¹

- Satu lagi persoalan yang timbul ialah bolehkah pegawai-pegawai utama universiti menurunkan kuasanya (delegation of powers) untuk
- g menandatangani kepada pegawai bawahannya sebagai contoh kontrak perjawatan ditandatangani oleh Penolong Pendaftar bagi pihak Pendaftar? Sebagaimana kuasa untuk menandatangani kontrak bagi pihak universiti, penurunan kuasa ini juga hendaklah diberikan oleh statut dan kuasa ini hendaklah dibuat secara bertulis.

- Jika seseorang pegawai universiti menandatangani kontrak atau
- h kerjasama tanpa diberi kuasa maka kontrak/kerjasama boleh menjadi tak sah kerana pihak-pihak tersebut tidak mempunyai keupayaan untuk

berkontrak bagi pihak universiti.³²

Pertanggungjawaban pegawai-pegawai universiti yang berkaitan dengan menandatangani kontrak bagi pihak universiti

Di samping batasan kuasa yang berbentuk formal seperti AUKU dan perundangan kecilnya, terdapat juga mekanisme lain di bawah Undang-Undang Pentadbiran, bagi memastikan bahawa pentadbir universiti tidak terkeluar daripada bidang kuasanya. Mekanisme ini disebut sebagai "pertanggungjawaban". Ini bererti bahawa setiap kakitangan yang menjalankan kuasa perlu sedar bahawa tindakannya itu boleh dipersoalkan sekiranya tidak menurut kuasa yang ditetapkan. Contohnya di peringkat Senat, apabila melibatkan hal ehwal akademik seperti pengajaran, penyelidikan, peperiksaan dan pengurniaan ijazah, diploma dan sijil. Bagi tujuan ini, Senat menubuhkan beberapa jawatankuasa kecil dengan dipengerusikan oleh Naib Canselor atau TNC. Naib Canselor sebagai Pengerusi, akan melaporkan setiap kegiatan dan keputusan yang dibuat oleh jawatankuasa kecil. Dalam keadaan ini Pengerusi atau AJK bertindak memberi penerangan kepada ahli Senat, sedia menerima kritikan dan cadangan yang dikemukakan. Pada peringkat yang lebih tinggi, pentadbir universiti dikehendaki menyiapkan pengauditan kewangan, laporan pembangunan, laporan pengurusan, penyata kewangan dan laporan tahunan untuk dibawa ke peringkat paling tinggi dalam hierarki pengurusan universiti iaitu mesyuarat Majlis. Perkara 145 dan 146, Perlembagaan Malaysia juga memperuntukkan bahawa laporan tahunan seperti Penyata Kewangan, dikehendaki untuk dibentangkan di Parlimen. Ada kalanya pentadbir universiti dipanggil oleh Kementerian Pendidikan untuk menerangkan keadaan yang berlaku di universiti. Cara ini dapat mengawal tindakan yang mungkin terkeluar daripada prosedur yang ditetapkan. Oleh itu jelaslah di sini bahawa konsep pertanggungjawaban secara teori akan dapat mengawal setiap tindakan pentadbir univesiti daripada peringkat yang paling bawah ke peringkat yang tertinggi.

Keadaan yang sama juga berlaku dalam menandatangani MoU atau MoA bagi pihak universiti. Para pentadbir universiti yang diberikan kuasa untuk menandatangani MoU/ MoA bagi pihak universiti dipertanggungjawabkan untuk melaporkan setiap kegiatan yang berkaitan kepada Majlis Universiti. Bagaimanakah jika tindakan-tindakan memasuki kontrak merugikan universiti atau pun keputusan-keputusan salah dan merugikan universiti berlaku? Bolehkah pentadbir-pentadbir ini "dipertanggungjawabkan" dan dikenakan tindakan undang-undang secara persendirian di atas kesilapan ini?

Undang-undang mengandaikan bahawa tindakan-tindakan yang dilakukan dengan kuasa nyata dan dalam pelaksanaan tugasnya, tidak

a boleh mengambil tindakan terhadap pegawai tersebut secara persendirian kerana keputusan salah yang dibuatnya adalah dibuat secara jujur tetapi silap.³³ Tetapi kesilapan yang dilakukan dengan sengaja dan yang menyalahi kuasa atau melibatkan penyalahgunaan kuasa, boleh membawa kepada tindakan secara persendirian iaitu:

- b 1. tindakan disiplin oleh jabatan
2. tindakan jenayah – tindakan ini selalunya berkaitan dengan tindakan yang berkaitan dengan rasuah

Tindakan disiplin ialah satu cara untuk melicinkan pentadbiran serta membenteras gejala-gejala tidak sihat dalam sesebuah organisasi.

c Universiti melalui seksyen 16C telah mengadakan Kaedah-kaedah Universiti Teknologi Malaysia (Tatatertib Kakitangan) 1979 iaitu satu bentuk "code of conduct" untuk para kakitangannya. Di bawah Kaedah 4 (2) (g) Kaedah (Tatatertib Kakitangan) 1979 menyatakan bahawa seseorang kakitangan universiti tidak boleh "tak bertanggungjawab". Persoalannya ialah bolehkah tindakan seseorang kakitangan universiti yang memasuki

d kontrak yang merugikan universiti ditakrifkan sebagai tindakan "tak bertanggungjawab" yang boleh membawa kepada tindakan disiplin? Kaedah 1979 malangnya tidak memberi definisi kepada terma tersebut. Dengan itu Panel Tatatertib universiti mempunyai kuasa budi bicara bagi menentukan sama ada perbuatan menandatangani kontrak yang merugikan universiti ataupun kesilapan membuat keputusan berkaitan dengan kontrak, tergolong dalam salah satu perbuatan yang boleh dikenalkan tindakan tatatertib.

Kesimpulan

AUKU dan perundangan-perundangan kecil di bawahnya merupakan f mekanisme bagi melicinkan lagi pentadbiran dan pengurusan di universiti. Walau bagaimanapun ia tidak digunakan secara optimum oleh universiti. Sebagai sebuah badan berkanun, universiti tertakluk dan terpaksa akur untuk bertindak menurut undang-undang tubuh serta undang-undang kecilnya. Ini boleh dilihat sama ada dalam tindakannya semasa berurusan dengan pihak luar termasuk orang ramai tetapi juga g kepada kakitangannya. Tindakan-tindakan yang terkeluar dari batasan AUKU dan undang-undang kecilnya boleh membawa kepada tindakan *ultra vires*.

Dalam konteks MoU dan MoA tiada peruntukan khusus yang memberikan garis panduan kepada universiti tentang bentuk-bentuk kontrak, MoU, MoA yang boleh dimasuki oleh universiti. Dari segi keupayaan h berkontrak, tiada peruntukan nyata tentang pihak-pihak yang boleh menandatangani bagi pihak universiti. Ia hanya memberikan peruntukan

tersirat sahaja yang dapat dilihat melalui statut-statut universiti yang jelas telah membahagikan kuasa-kuasa kepada pegawai utamanya bergantung kepada bidang tugas masing-masing. Oleh itu, perundangan hendaklah memperuntukkan secara nyata dan bertulis tentang pihak-pihak yang boleh menandatangani kontrak/kerjasama bagi pihak universiti dan nama-nama mereka hendaklah disiarkan dalam warta sebagaimana yang diperuntukkan dalam s. 6(6) Perlembagaan UTM. Pemberian kuasa kepada pegawai-pegawai universiti hendaklah selaras dengan bidang kuasa mereka. Jika kontrak atau kerjasama ditandatangani tanpa diberi kuasa universiti dan bukan sebagai agen universiti, maka pegawai tersebut bertanggung secara persendirian jika berlaku apa-apa bentuk kemungkiran atau kerugian yang timbul akibat daripada kontrak atau kerjasama tersebut.

Peruntukkan yang menyatakan bahawa kontrak yang mengikat universiti hendaklah dibuat dengan kuasa yang diberi oleh universiti dan menurut prosedur-prosedur sebagaimana yang ditetapkan oleh universiti hendaklah diadakan dalam statut. Ini bermakna bahawa jika kontrak atau kerjasama dilaksanakan oleh pegawai-pegawai universiti yang tidak mempunyai kuasa untuk berbuat demikian dan tidak menurut prosedur atau garis panduan yang telah ditetapkan, akan mengakibatkan kontrak itu menjadi tak sah dan tidak mengikat universiti.

Selain dari itu peruntukkan berkenaan dengan penurunan kuasa untuk menandatangani bagi pihak Majlis atau pegawai atasan hendaklah juga dibuat secara bertulis (s. 51 Perlembagaan UTM) dan nama-nama pegawai yang dibenarkan menandatangani bagi pihak universiti hendaklah diwartakan.

UTM ketika ini telah pun mengadakan garis panduan MoU dan MoA yang disediakan oleh Panel Kerjasama antara UTM dan Badan Luar dengan dipengerusikan oleh Dekan UPP. Peranan Panel ini terhadap kerja-kerja menyelaraskan dan menguruskan MoU/MoA yang berkaitan dengan penyelidikan dan perundingan, tetapi tiada panel atau unit khusus bagi menangani kontrak-kontrak lain seperti kontrak perjawatan, kontrak pembelian peralatan dan lain-lain kontrak, terutama yang mempunyai implikasi undang-undang dan kewangan.

Persoalan juga timbul tentang setakat mana "garis panduan" tersebut mempunyai kuatkuasa undang-undang? Bolehkah garis panduan itu tidak diikuti dan apakah implikasinya? Oleh sebab kuasa untuk menyediakan "garis panduan" ini diberikan oleh Senat, satu lagi persoalan yang ditimbulkan di sini ialah sama ada keputusan Senat mempunyai kuatkuasa undang-undang, jika tidak atau belum diperakukan oleh Majlis universiti. Ini adalah kerana sebagaimana yang diperuntukkan oleh AUKU³⁴ dan juga statut,³⁵ badan yang mempunyai kuasa untuk menandatangani dan menguruskan perkara-perkara yang berkaitan dengan kontrak bagi pihak universiti, adalah Majlis universiti.

a Oleh yang demikian segala bentuk garis panduan dan peraturan hendaklah dibuat menurut struktur hierarki perundangan, sama ada dalam bentuk statut, akta ataupun peraturan sebagaimana yang diberikan oleh AUKU dan undang-undang kecilnya supaya ia mempunyai kuatkuasa undang-undang.

b Rujukan

1. Bailey, S.H., Jones B.L. dan Moubray, A.R., **Cases and Materials on Administrative Law**, Sweet and Maxwell, 1992.
2. **Chitty on Contracts – General Principles (Volume 1)**, Sweet and Maxwell, 1994.
- c** 3. C.V. Dass, "The Accountability of Public Officials" dalam **Seminar on Law, Justice and the Consumer 19–23 November 1982**, di anjurkan oleh Persatuan Pengguna Pulau Pinang.
4. Garner, J.F., **Administrative Law**, Butterworths, 1970.
5. Jain, M.P., Professor, **Administrative Law of Malaysia and Singapore**, Malayan Law Journal, 1989.
- d** 6. McBryde, **The Law of Contract in Scotland**.
7. Nik Abdul Rashid, **Akta Universiti dan Kolej Universiti Suatu Ulasan**, Bahagian Hal Ehwal Pelajar, Universiti Malaya, 1976.
8. Pollock and Mulla, **Indian Contract and Specific Relief Acts – Vol. 1**, Tripathi, 1994.
9. R.R. Sethu, "Prerogative Orders and Public Authorities Protection Act" dalam majalah **INSAF 21 (3): 64 – 68**.
- e** 10. Rohani Abd. Rahim, Anisah Che Ngah, Kamal Halili Hassan, Aishah Hj. Bidin, Raja Rohana Raja Mamat, **Hak dan Tanggungjawab Akta Universiti dan Kolej Universiti**, Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia, 1992.
11. Salleh Buang, "Antara surat hasrat dan MoU" dalam **Utusan Malaysia**, 1994.
- f** 12. Salleh Buang dan Nordin Torji, **Undang-Undang Kontrak di Malaysia**, Central Law Book Company, 1992.
13. Sin, Boon Ann, "Accountability of public official – the Singapore experience", dalam *Malayan Law Journal* (1990) 2 MLJ 1 – lviii (Part 1) dan Part II (lxv – lxxiv).
- g** 14. Treitel, **Law of Contract**, Sweet and Maxwell, 1991.

Nota Kaki

- h** ¹ Kenyataan yang dibuat oleh pihak-pihak yang sedang merundingkan kontrak dan membuat tawar menawar dan tidak diniatkan menjadi sebahagian dari syarat-syarat kontrak dipanggil representasi. Lihat *Salleh Buang, Undang-Undang Kontrak di Malaysia* 1992, CLB di hlm. 104.